

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

GÜZEL SANATLAR LİSESİ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI
EBRU DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

Ankara 2016

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	4
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER	5
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI.....	6
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	7
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR	8
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI.....	9
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÜNİTE VE SÜRELERİ	10
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI.....	11

GİRİŞ

Geleneksel sanatlar; toplumların kültürleri hakkında bilgi veren, özgün ve yöresel özellikleri yansıtan değerlerdir. Anadolu topraklarında sayısız uygarlıklar yaşamıştır. Türk toplumu, yüzyıllardır Anadolu’da farklı kültürler içinde toplumsal değerlerini koruyarak kendine has kültürel değerleri bu günlere taşımıştır. Bu kültürel değerlerden en önemlileri de “Geleneksel Türk sanatları”dır. Geleneksel Türk sanatları; Türk toplumunun duygu, düşünce ve beğenisini geçmişten günümüze taşımaktadır. Kültür mirası için bu değerlerin taşınması çok önemlidir çünkü kültür mirası geçmişin tanığıdır. Batı sanat tarihinde “Türk kâğıdı veya Türk mermer kâğıdı” olarak adlandırılan ebru sanatının Türkistan’ın Buhara kentinde ortaya çıktığı ve İran yoluyla Osmanlılara geçtiği bilinmektedir. Ebru, çok eski tarihli kitap ciltlerinde yan kâğıdı olarak ve eski bir albüm içinde yazı kıtalarının etrafında pervazlara yapıştırılmış olarak da kullanılmıştır. Hafif ebrular üzerinde hat sanatının örnekleri de yer almaktadır.

Geleneksel Türk Sanatları Ebru Dersi Öğretim Programı’nda; Geleneksel sanatlarımızdan Türk ebru sanatının tarihsel gelişimi, ebru sanatında kullanılan malzemeler, ebru çeşitleri ve ebru uygulamaları yer almaktadır. Yine bu ders kapsamında hafif ebru üzerine farklı malzemelerle özgün tasarımlara yer verilmiştir.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Geleneksel Türk Sanatları Ebru Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Bu programla öğrencinin;

1. Geleneksel sanatlarımızdan ebru sanatımız ile ilgili belirli bir bilgi birikimi kazanması,
2. Ebru sanatının kullanıldığı yerleri kavraması,
3. Ebru kâğıdının hangi amaçla kullanıldığını kavraması,
4. Ebru yapımında kullanılan malzemeleri ve özelliklerini kavraması,
5. Geleneksel sanatlardan ebru sanatını tanıması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında duyarlılık kazanması,
6. Ebru sanatının çağdaş Türk sanatı üzerindeki etkilerini kavraması,
7. Uygulama çalışmaları ile ebru sanatının çeşitlerini tanıması,
8. Özgün ebru çalışmaları yapması,
9. Hafif ebru üzerine farklı malzeme ve yöntemlerle özgün tasarımlar yapması amaçlanmaktadır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRMAYI HEDEFLEDİĞİ BECERİLER

Geleneksel Türk Sanatları Ebru Dersi Öğretim Programı öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur.

1. Görsel okuma
2. Gözlem yapma
3. Analitik düşünme
4. Estetik duyarlılık
5. Yaratıcı düşünme
6. Araştırma
7. Sentez yapma
8. İletişim
9. Mekânı algılama
10. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma
11. Problem çözme

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖĞRENME-ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Öğrenmeyi etkileyen en önemli faktör öğrencinin mevcut bilgi birikimidir. Bu ortaya çıkarılıp ona göre öğretim planlanmalıdır. Öğrenme anlamlı olmalıdır. Yeni öğrenilecek kavram, bilgi ve ilkeler daha önceki bilgilerle ilişkilendirilmelidir. Öğrencinin öğrendiği ilkeyi veya bilgiyi farklı durumlara ve problemlere uygulayabilmesine olanak sağlanmalıdır. Yeni konunun ana ilkeleri çeşitli örneklerle uygulatılarak öğrencinin birleştirme, kaynaştırma ve bağdaştırma yapması sağlanmalıdır. Anlatma yanında derslerde soru cevap ve tartışma tekniklerinin kullanılması önemlidir. Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirmesine yardım etmelidir.

Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğretmen, etkinlik gezilerine (müze, sergi vb.) önem vermeli; geziler aracılığı ile öğrencilerin sanat zevkini ve estetik duygularını geliştirmelerini sağlamalıdır. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler hazırlanmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin araştırma yaparak konuyu kendi çabalarıyla araştırmasına gözlem yapmasına fırsat vermelidir. Bu, aynı zamanda öğrencilerin ifade yetisini artırır.

Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdüler merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Öğrenciler başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetlemesini ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirme rolü oynar. Öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Bu düzenlemenin nasıl olacağına öğretmen ve öğrenciler birlikte karar vermelidir. Öğrencilerin yeni öğrendikleri ile geçmiş yaşantılarında kazandıkları bilgileri bütünleştirmeleri ve bilgiyi anlamlandırmaları için anlamlandırma ve örgütleme stratejilerinden yararlanılabilir. Bu amaçla proje çalışmaları, tasarımıyarak öğrenme, öğretmek öğrenme, iş birlikli öğrenme yöntem ve teknikleri kullanılabilir.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme; öğretimi geliştirmek, öğrenciyi güçlendirmek, öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu artırmak, öğrenci ilerlemesi hakkında öğretmene sürekli veri sağlamak, öğrenci, öğretmen ve programın zayıf noktalarını erken tespit edip geliştirmek için tanıda bulunmak ve değerlendirme verilerine yanıt olarak öğretim metotlarını adapte etmek için bilgi toplama sürecidir. “Yapma” ve “oluşturma”, görsel sanatlar eğitiminin önemli bileşenleridir. Görsel sanatlara ilişkin bilgi, ortaya konan ürün ve ürün yapma süreci gibi değerlendirilebilir. Bilgi, süreç ve ürün birbirleriyle iç içedir ve her biri değerlendirme sistemi içinde temsil edilmelidir.

Görsel sanatlarda değerlendirme genellikle performansa dayalıdır. Farklı türdeki performansları değerlendirmek için üst düzey düşünme becerilerinin de ölçülmesini sağlayan çoklu değerlendirme stratejileri kullanılmalıdır. Bu tarz bir değerlendirme, ortaya konan ürünün yanı sıra ürünün meydana getirildiği süreci ve yapılan işlemleri de dikkate alır. Bu işlemler, ürün oluşturmada temel olan düşünme ve problem çözme becerilerini de içermektedir. Programda yer alan psikomotor ve duyuşsal becerilerin değerlendirilmesi için performansa dayalı değerlendirme kullanılabilir. Performansa dayalı değerlendirme amacıyla ürün ve ürünün oluşturulması sürecinde öğrencilerden beklenenlere ilişkin net ve güvenilir ölçütlerden oluşan derecelendirme ölçeği ya da dereceli puanlama anahtarı şeklinde tasarlanmış gözlem formları kullanılabilir. Geleneksel Türk Sanatları Ebru Dersinde ölçütler belirlenirken öğrencinin Türk ebru sanatı örneklerini tanıması, yaptırılan ebru örneklerinin renk ve teknik özellikleri, yapılan çalışmanın özgünlüğü, öğrencinin çalışmalarına üslubunu ve biçim anlayışını yansıtması, sentez ve yorumlama becerisi göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin kendi çalışmalarını ve arkadaşlarının çalışmalarını eleştirel bir gözle değerlendirmelerine, yapmış oldukları değerlendirmeleri uygun bir dille ifade etmelerini sağlayan öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Öğrencinin en iyi çalışmalarını topladığı, öğrencinin yıl içinde göstermiş olduğu gelişimi değerlendirmek amacıyla kullanılan öğrenci ürün dosyalarının (portfolyo) yanı sıra proje ve performans çalışmaları da bu derste kullanılacak ölçme araçlarındandır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN AÇIKLAMALAR

1. Öğretmen, anlatacağı konuyla ilgili hazırlık yapmalı ve konuyu sade ve anlaşılır kılmalıdır.
2. Öğretmen, konuyu anlatırken geleneksel Türk sanatlarından Türk ebru sanatının dikkat çekici bilgi ve örneklerine yer vermelidir.
3. Anlatılacak konuyla ilgili görsellerle desteklenmiş sunular hazırlanmalıdır.
4. Öğrencilere ebru malzemeleri tanıtılmalı, kitre ve boya yapımı öğretilmelidir.
5. Öğrenciler her eğitim öğretim döneminde en az bir kere doğrudan müzeye götürülmeli, derslerde sanal ortamda anlatılan konular farklı müze ziyaretleri ile de pekiştirilmelidir.
6. Müzelerin; hayatın içerisinde canlı, dinamik, farklı sosyal ve kültürel etkinliklerin yapıldığı yaşayan mekânlar olduğu örnek faaliyetlerle gösterilmelidir. Öğrenciler özellikle ebru sanatı örneklerinin yer aldığı müzelere götürülmelidir.
7. Öğrencilere geleneksel sanatlarımızın toplumların kültür değerlerinin oluşmasında, tanınmasında ve nesilden nesile aktarılmasındaki rolü ve önemi kavratılmalıdır.
8. Öğrencilere öncelikle; geleneksel sanatlarımızdan Türk ebru sanatının konu, renk, biçim ve kompozisyon özelliklerini yansıtan ebru çeşitleri tanıtılmalıdır.
9. Öğrencilere ebru çeşitlerine yönelik uygulamalar yaptırılmalıdır.
10. Öğrencilere yaptıkları ebru kâğıtlarını çeşitli yerlerde kullanabilecekleri öğretilmelidir.
11. Öğrencilere hafif ebru üzerine farklı malzeme ve yöntemlerle özgün çalışmalar yaptırılmalıdır.
12. Sanat manevi, kültürel ve evrensel değerlerin aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlerle ilgili çalışmalara yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar tasarlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir.

Değerler	Konu Başlığı
Saygı	Kendine saygı
Alçakgönüllülük	Tevazu
Öz güven	Kendini ifade edebilme
Vatanseverlik	Millî ve manevi değerleri benimseme

Bu değerlerin, öğrencilere aktarılabilmesi için öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak ders kitabında etkinlik, çalışma, araştırma konusu veya okuma parçası olarak yer alması sağlanmalıdır.

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN YAPISI

Programda ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. Program üç üniteden oluşmaktadır. Kazanımlar; ünite numarası, konu numarası ve kazanım numarası esas alınarak numaralandırılmıştır. Kazanımlara ilişkin açıklamalar, sınırlamalar veya uyarılar kazanımı takip eden satırda italik yazı karakteriyle ifade edilmiştir.

Kazanımların yapısı aşağıda şematik olarak gösterilmiştir.

Ünite no.	Konu no.	Kazanım no.	Kazanım İfadesi	Kazanım Açıklaması
		1.2.3.	Ebru fırçasının özelliklerini kavrar.	<i>Kitre üzerine boya serpilirken esnek özelliğinden dolayı fırça sapının gül dalından olması, kılında ise atkuyruğu tercih edilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.</i>

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE VE SÜRELERİ

Üniteler	Kazanım Sayıları	Süre/Ders Saati	Oranı (%)
Türk Ebru Sanatı	10	16	22
Ebru Çalışmaları	2	40	56
Ebrudan Farklı Tasarımlar	1	16	22
TOPLAM	13	72	100

GELENEKSEL TÜRK SANATLARI EBRU DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI ÜNİTE, KONU VE KAZANIMLARI

1. TÜRK EBRU SANATI

1.1. Türk Ebru Sanatının Tarihsel Gelişimi

- 1.1.1. Ebru sanatını açıklar.
- 1.1.2. Ebrunun kullanım alanlarını ve amaçlarını açıklar.
- 1.1.3. Ebru sanatının önemli sanatçılarını tanıır.

Hatib Mehmet Efendi, Şeyh Sadık Efendi, Hazarfen Edhem Efendi, Nafiz Efendi, Necmeddin Okyay, Sami Okyay, Sacid Okyay, Mustafa Düzgünman gibi Türk ebru sanatının önemli sanatçıları örnek çalışmalarıyla anlatılmalıdır.

1.2. Ebru Yapımında Kullanılan Malzemeler

- 1.2.1. Geven bitkisi ve denizkadayıfı ile kitre hazırlamayı gösterir.
- 1.2.2. Toprak boyanın hazırlanışını gösterir.

Günümüzde hazır ebru boya larına da ulaşılabilirdiği belirtilmelidir.

- 1.2.3. Ebru fırçasının özelliklerini kavrar.

Kitre üzerine boya serpilirken esnek özelliğinden dolayı fırça sapının gül dalından olması, kılında ise atkuyruğu tercih edilmesi gerektiği vurgulanmalıdır.

- 1.2.4. Ebru teknesinin özelliklerini açıklar.

Ebru teknesinin; çidene (budaksız çam) tahtasından, çinkodan veya galvanizden tercih edilebileceği belirtilmelidir.

- 1.2.5. Ebru kâğıdının özelliklerini kavrar.

Suya dayanıklı olmadığı için çok ince kâğıdın, kitre üzerine tam olarak serilemediği için de çok kalın kâğıdın tercih edilmemesi gerektiği belirtilmelidir.

- 1.2.6. Ebru tekniğinde sığır ödü kullanılma nedenlerini açıklar.

1.3. Ebru Çeşitleri

- 1.3.1. Ebru çeşitlerini açıklar.

Battal ebru, tarama (gelgit) ebru, şal örneği, bülbülyuvası, somaki ebrusu, taraklı ebru, hafif ebru, serpmeli ebru, neftli ebru, çiçekli ebru (Necmeddin ebrusu), kumlu ebru, kılıçlı ebru gibi ebru çeşitleri hakkında örneklerle bilgilendirme yapılmalıdır.

2. EBRU ÇALIŞMALARI

2.1. Ebru çeşitleri ile çalışmalar

- 2.1.1. Ebru çeşitleri ile uygulama yapar.

Battal ebru, tarama ebru, taraklı ebru, hafif ebru, serpmeli ebru, neftli ebru, kumlu ebru, kılıçlı ebru, hatip ebrusu, Necmeddin ebrusu (çiçekli ebru) uygulamaları yaptırılmalıdır.

2.2.2. İşlevsel nesnelere üzerinde ebru uygulamaları yapar.

a) Çeşitli işlevsel nesnelere ve farklı kullanım eşyaları (giysi, nesne) üzerinde ebru uygulamaları yaptırılmalıdır.

b) Yağlıboyanın neft ile inceltirilerek yapıldığı “yalancı ebru” olarak isimlendirilen çalışmalar da yaptırılabilir.

3. EBRUDAN FARKLI TASARIMLAR

3.1. Ebrudan Tasarımlar

3.1.1. Hafif ebru üzerinde farklı malzeme ve tekniklerle özgün tasarımlar yapar.

Battal ebru, tarama ebru ve taraklı ebrunun özellikle üzerine yazı yazmak amacıyla hafif renklerle yapılan şekline “hafif ebru” denildiği belirtilerek, hafif ebru üzerine farklı boyama teknikleri, kolaj vb. ile yaratıcı tasarımlar yaptırılmalıdır.